

Trafikförvaltningen
Strategisk utveckling

INFORMATIONSÄRENDE
2024-01-18

Ärende
TN 2022-0762

Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

Handläggare
Jens Plambeck
08-123 316 51
jens.plambeck@regionstockholm.se

Trafiknämnden
2024-01-23, punkt 19

Information om översyn av riktlinjer reklam

Ärendebeskrivning

Riktlinjer för reklam har genomgått en översyn inför kommande upphandling av nya reklamavtal. I detta informationsärende redogörs för genomförd översyn och en beskrivning av konsekvenser.

Bakgrund

Studie inför upphandling har genomförts under våren 2023. Syftet med studien var att definiera den affärsinriktning som bäst möter uppsatta mål givet nuvarande förutsättningar. Studien klargör lämplig uppdelning, avtalskonstruktion, ersättningsmodell, riskfördelning med mera. En marknadsanalys inklusive prognos över marknadens utveckling samt inspel från strukturerad dialog med marknadens aktörer ingår även som en delmängd. Studien och dess föreslagna affärsinriktning som underlag för kommande upphandling beslutades i trafiknämnden (TN 2023-08-29 §175). Översynen av riktlinjerna för reklam har genomförts med sikte på upphandlingen av nya reklamavtal gällande från 2026.

Studiens slutsatser med bäring på Riktlinjer reklam och förutsättningarna för att effektivisera arbetssätt, minimera risker och maximera möjlig intäkt kan sammanfattas i nedanstående punkter:

- Regelverk för vilken reklam som får visas ska följa tillämpliga lagar, Internationella handelskammarens (ICC:s) regler samt branschregler.
- Införande av viten för reklamentreprenören i det fall reglerna inte följs.
- Utökning genom främst fler digitala reklamutor och folieringsmöjligheter på utvalda platser inom stationsmiljöer samt på fordon ger stor potential till ökad intäkt.

Trafikförvaltningen
Strategisk utveckling

INFORMATIONSÄRENDE
2024-01-18

Ärende
TN 2022-0762
Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

En ekonomisk beräkning sammanställdes baserat på inhämtad kunskap om marknadens utveckling över tid, aktörernas inspel samt vad andras avtal skrivna under senare år har uppnått. Denna sammanställning ger att en väsentligt ökad ersättning från kommande reklamavtal är att vänta. Ytterligare information återfinns i dokument "Studie inför nya reklamavtal" (TN 2022-0762).

Enligt beslut i trafiknämnden (TN 2023-08-29 §175 punkt 5-7) skulle en översyn av kriterierna för vilken reklam som får finnas i kollektivtrafiken göras med fokus på skärpta hållbarhetskrav. Spelreklam, fossilreklam och nätläkarens reklam skulle särskilt utredas. En översyn enligt dessa tilläggsbeslut genomfördes under 2023. I Region Stockholms budget 2024 nämns även detta ämne genom skrivningen att "uppdatera riktlinjerna för tillåten reklam i linje med Region Stockholms hållbarhetsarbete".

Underlag

Förvaltningschefen informationsärende samt nedanstående underlag:

- Trafiknämndens beslut, TN 2023-08-29 §175 punkt 5-7.

Översyn Riktlinjer Reklam

Trafikförvaltningens riktlinjedokument är styrande dokument, totalt finns det 23 stycken riktlinjedokument som berör olika områden för trafikförvaltningens verksamhet. Dessa uppdateras normalt årligen utifrån ny kunskap, erfarenheter och ändrade förutsättningar. Riktlinjer för reklam innehåller ett regelverk att förhålla sig till för de som berörs av trafikförvaltningens reklamverksamhet, både internt och externt. Ett tydligt regelverk bidrar till förtroende från marknadsaktörer och minskade osäkerheter vid en upphandling samt senare under avtalstiden. Möjligheten till anbud på högsta möjliga nivå ökar därmed.

Översynen av riktlinjer för reklam har resulterat i flera uppdateringar. Detta i syfte att tydliggöra tidigare oklarheter och skillnader mellan olika regelverk och tillämpliga lagar och branschregler som Svenska spelbranschens eller ICC:s regler. I riktlinjerna har det sedan tidigare stått och nu förtydligats att ICC:s regler ska följas, vilka reglerar förbud i öppna miljöer mot:

- Tobaksreklam
- Reklam för alkoholhaltiga drycker

- Reklam som kan uppfattas som stötande eller sedlighetssårande eller sårande mot folkgrupp
- Reklam som kan anses strida mot god marknadsföringssed
- Reklam som riktar sig till barn

Uppdateringen har även gått igenom konsekvenser av tidigare annonsering som orsakat riskfyllda händelser vilka nu tydligare reglerats. I andra fall handlar det om nya möjligheter baserade på teknisk utveckling som nu kan tillåtas. Några centrala uppdateringar har skett inom:

- Området miljö och hållbarhet som uppdaterats med aktuella miljökrav gällande reklammaterialens och upphandlade reklamföretagarens påverkan.
- Området kring möjlig placering av politisk och annan idéburen annonsering har uppdaterats. Politisk reklam och annan idéburen annonsering tillåts på de cirka 9 000 fasta reklamytorna (analog och digitala) på stationer och i bussväderskydd samt de cirka 60 000 reklamytorna i fordon. Trafikförvaltningen begränsar av säkerhetsskäl den typen av annonsering till fasta platser då tidigare annonsering skapat farliga situationer. Befintliga förbud för denna typ av annonsering enligt begreppet ”station domination”, uppsatt i tak och via analog skyltar i spårområdet utökas med förbud mot helfoliering av fordon.
- Områden där ny teknik eller andra förutsättningar har skapat möjligheter till utveckling av reklamaffären utan att orsaka andra hinder. Detta för att stödja i trafiknämnden beslutad affärsinriktning (TN 2023-08-29 §175) och möjlighet till ökade ekonomiska intäktsmöjligheter.

Särskilda områden att utreda

Vid översynen av kriterier och riktlinjer för reklam har enligt beslutet i trafiknämnden särskilt beaktats att se över möjligheten till skärpta krav inom spelreklam, fossilreklam och nätläkare reklam, utöver de ovan redovisade.

Begränsningar i att marknadsföra fossila bränslen och bränsleanvändning ur miljösynpunkt passar med vad som redan till stor del uppnåtts inom trafikförvaltningens egen verksamhet. Begränsningar för denna typ av

annonsering har exempelvis tidningen Dagens Nyheter infört, visserligen då bara på de mest attraktiva ytorna. Staden Paris har infört begränsningar av annonsering på allmän plats på de reklamtor de råder över, men bara för de som utvinnet fossila bränslen. Staden Amsterdam har infört begränsning av annonsering på allmän plats, på de reklamtor de råder över, både för utvinnande företag samt för produkter och tjänster som utför persontransporter och drivs med fossila bränslen.

En begränsning som har utretts, som stämmer med regionens mål har formulerats som "fossilt drivna produkter och tjänster som avser persontransport". En sådan begränsning skulle förhindra annonsering av exempelvis fordon och resor med bil, sjöfart och flyg. Även om en väl avvägd begränsning bedöms kunna formuleras kan inte bortses ifrån att det kan finnas risk för att marknadsaktörer som inte längre får annonsera och som anser att andra områden inom transport och tillverkning orsakar större miljöpåverkan, angriper begränsningen. Begränsningen innebär en exkludering och kan därför aktualisera såväl upphandlingsrättsliga som konkurrensrättsliga frågeställningar som kan komma att ställas emot regionens skärpta hållbarhetskrav. I trafikförvaltningens miljöer har annonsörer under senare år inte annonserat om fossila bränslen eller fossilt drivna bilar.

Begränsningar för annonsering gällande spel om pengar, med syftet att inte öka risker för spelberoende kan bidra till att minska belastningen för regionens rehabiliteringsansvar för spelberoende. Forskning inom spelberoende visar att det främst är spel med kort tid från insats till resultat som orsakar beroende. Här anges spelautomater, kasinospel och nätpoker som störst riskfaktor bland spelformer som orsakar spelberoende.

En begränsning som utretts gällande annonseringsmöjligheter för spelaktörer, som också ger viss tydlighet och möjlighet till kontroll, har formulerats som begränsa annonsering av "produkter som spelautomat och kasino samt generellt för speltjänster on-line". En sådan begränsning skulle träffa rätt på produkterna kasino och spelautomat men tvingas till en generalisering för on-line spel där det annars skulle bli omöjligt att kontrollera innehållet i den tjänst som faktiskt erbjuds.

Gällande området nätläkare hänvisas till hälso- och sjukvårdsnämndens förslag till beslut på förändrade krav i avtalen med aktörerna gällande utrymme för

Trafikförvaltningen
Strategisk utveckling

INFORMATIONSÄRENDE
2024-01-18

Ärende
TN 2022-0762
Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

marknadsföring (HSN 2023-0840). Detta gör ytterligare begränsning av reklam inom trafikförvaltningen onödiga avseende detta område.

Denna översyn har till del samordnats med Stockholm stad. Krav och begränsningar som går utöver tillämpliga lagar och branschregler kan medföra rättsliga prövningar. Ska någon form av begränsningar införas behöver konsekvenser i risk och ekonomisk påverkan utredas. Detta arbete bör samordnas med flera aktörer, som exempelvis Stockholm stad och olika branschorganisationer för att få ett bättre stöd, bättre genomslag samt minskad risk vid ett eventuellt införande.

Trafikförvaltningen fortsätter att följa utvecklingen och samla erfarenheter för att löpande kunna uppdatera riktlinjer reklam så att de stödjer trafikförvaltningens och regionens övergripande mål.

Ekonomiska konsekvenser

Det föreligger viss osäkerhet kring de ekonomiska konsekvenserna av ett införande av begränsningar. Sannolikt kommer en upphandlad reklamleverantör att leta efter nya intäktskällor och bearbeta andra och nya branscher för att kompensera intäktsbortfall från marknadsaktörer som omfattas av begränsningen. Om det bortses ifrån sådana kompenserande intäkter förväntas nedanstående konsekvenser uppstå.

En införd begränsning för annonsering gällande fossilt drivna produkter och tjänster som avser persontransport beräknas minska intäkterna från kommande reklamaffär med cirka 30 miljoner kronor per år. Beloppet är baserat på det faktiska årliga värdet av annonseringen under senare år vilket med en sådan formulering begränsas bort. Värdet är uppräknat till 2026 års nivå utifrån genomförd förkalkyl som är baserad på beslutad affärsinriktning.

En införd begränsning för annonsering gällande spel om pengar beräknas minska intäkterna från kommande reklamaffär med cirka 22 miljoner kronor per år. Beloppet är baserat på det faktiska årliga värdet av annonseringen under senare år vilket med denna formulering begränsas bort. Värdet är uppräknat till 2026 års nivå utifrån genomförd förkalkyl som är baserad på beslutad affärsinriktning.

Trafikförvaltningen
Strategisk utveckling

INFORMATIONSÄRENDE
2024-01-18

Ärende
TN 2022-0762
Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

Införande av begränsningar, utöver tillämpliga lagar och branschregler, medför effekter på reklamaffären. Reklambranschen använder sig av dynamisk prissättning som förändras utifrån efterfrågan vilket gör att den totala intäktsmöjligheten påverkas när underlaget ökar eller minskar.

Priset för annonsering baseras på när annonsören vill annonsera, hur länge annonsen ska synas, på hur många platser och vilka kombinationer med andra typer av kampanjer som efterfrågas. En uppföljning av ett eventuellt differentierat pris för att på så sätt differentiera istället för att begränsa blir därmed omöjlig då det är upphandlad reklamentreprenör som sätter priset. Trafikförvaltningen kommer inte att kunna avgöra om priset blev högre eller att rätt intäkt tillfaller trafikförvaltningen.

Riskbedömning

Ett införande av begränsningar medför upphandlings- och konkurrensrättsliga frågeställningar som behöver övervägas och balanseras vid utformningen av regelverket.

SäkerhetskONSEKVENSER

Informationsärendet innebär minskade risker för hot och personskador relaterat till politisk reklam.

KONSEKVENSER FÖR MILJÖN

En begränsning av reklamöjligheter för fossilt drivna fordon samt resor med dessa som, bil, båt och flyg kan minska efterfrågan på dessa, om så med positiva miljöeffekter som följd.

SOCIALA KONSEKVENSER

En begränsning av reklamöjligheter för produkter som spelautomat och kasino samt generellt för speltjänster on-line kan bidra till minskat spelberoende.

David Lagneholm
Förvaltningschef

Jens Plambeck
Chef Strategisk utveckling

Trafiknämnden

PROTOKOLL
2023-08-29

TN 2023-0001

§ 175**Beslut om affärsinriktning samt att inleda upphandling av nya reklamavtal**

TN 2022-0762

Sammanfattning

Förslag till beslut om affärsinriktning samt beslut om inledande av upphandling av trafikförvaltningens reklamaffär uppdelad i fyra reklamavtal gällande från 1 januari 2026.

Beslutsunderlag

1. Förvaltningschefens tjänsteutlåtande samt nedanstående underlag.
2. Bilaga 1: Kalkyl nya reklamavtal (omfattas av sekretess enligt 19 kap 3 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och utsändes enbart till trafiknämndens ledamöter)
3. Bilaga 2 – Studie inför nya reklamavtal (K2-bilaga).

Yrkanden

1. Ordförande Anton Fendert (MP) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.
2. Ordförande Anton Fendert (MP) yrkar därefter bifall till Miljöpartiets, Socialdemokraternas, Centerpartiets och Vänsterpartiets förslag till tilläggsbeslut (bilaga 3).
3. Kristoffer Tamsons (M), Karl Henriksson (KD), Jesper Svensson (L) yrkar bifall till eget förslag till tilläggsbeslut (bilaga 4).
4. Jens Sjöström (S) yrkar avslag till Moderaternas, Kristdemokraternas och Liberalernas förslag till tilläggsbeslut.
5. Samuel Stephan (SD) yrkar bifall till eget förslag till beslut (bilaga 5).
6. Samuel Stephan (SD) yrkar avslag till Miljöpartiets, Socialdemokraternas, Centerpartiets och Vänsterpartiets förslag till tilläggsbeslut.

Beslutsgång

Ordförande Anton Fendert (MP) ställer proposition på eget yrkande mot Sverigedemokraternas yrkande om beslut och finner att trafiknämnden beslutar enligt förvaltningens förslag till beslut.

Votering begärs av Samuel Stephan (SD).

Trafiknämnden godkänner följande beslutsgång.

Ja-röst för att avslå Sverigedemokraternas förslag till beslut.

Nej-röst för att bifalla Sverigedemokraternas förslag till beslut.

Med 17 ja-röster och två nej-röster beslutar trafiknämnden att avslå Sverigedemokraternas förslag till beslut (voteringsprotokoll, bilaga 6).

Ordförande Anton Fendert (MP) ställer därefter proposition på eget förslag till tilläggsbeslut och finner att trafiknämnden bifaller det.

Trafiknämnden

PROTOKOLL
2023-08-29

TN 2023-0001

Ordförande Anton Fendert (MP) ställer därefter proposition på Moderaternas, Kristdemokraternas och Liberalernas förslag till tilläggsbeslut och finner att trafiknämnden avslår det. Votering begärs av Kristoffer Tamsons (M).

Trafiknämnden godkänner följande beslutsgång.

Ja-röst för att avslå Moderaternas, Kristdemokraternas och Liberalernas förslag till tilläggsbeslut.

Nej-röst för att bifalla Moderaternas, Kristdemokraternas och Liberalernas förslag till tilläggsbeslut.

Med 11 ja-röster och 8 nej-röster beslutar trafiknämnden att avslå Moderaternas, Kristdemokraternas och Liberalernas förslag till tilläggsbeslut (voteringsprotokoll, bilaga 7).

Beslut

Trafiknämnden beslutar följande.

1. Trafiknämnden godkänner affärsinriktningen för upphandling av reklamavtal i enlighet med föreliggande tjänsteutlåtande samt bilaga 1 och bilaga 2.
2. Trafiknämnden inleder upphandlingarna och förvaltningschefen uppdras att i enlighet med i det föreliggande tjänsteutlåtandets angivna förutsättningar genomföra upphandlingen av reklamavtal, inklusive att fastställa slutgiltig upphandlingsdokumentation.
3. Trafiknämnden ska löpande hållas informerad om upphandlingen.
4. Förvaltningschefen uppdras att återkomma till trafiknämnden med förslag till tilldelningsbeslut.
5. En översyn av kriterierna och riktlinjerna för reklam i kollektivtrafiken ska göras med fokus på skärpta hållbarhetskrav. Spelreklam, fossilreklam och nätläkares reklam ska särskilt utredas.
6. Översynen ska genomföras och eventuella förändringar av riktlinjerna ska göras innan upphandlingsdokumentationen för upphandling av reklamavtal fastslås.
7. Förvaltningschefen uppdras att återkomma till trafiknämnden med översynen och förslag till eventuella förändringar av riktlinjerna.

Reservation

Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet.

Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet att avslå Moderaternas, Kristdemokraternas och Liberalernas förslag till tilläggsbeslut.

Skickas till

-